

**Кыргыз Республикасынын билим берүү жана
илим министрлиги**

**Нарын райондук билим берүү бөлүмү
“Керимбай уулу Сарыбай атындагы орто мектеби”
мекемеси**

**Мектептин 2022-2027-окуу
жылына карата өнүгүү
программасы**

Эмгек-Талаа-2022

БЕКІТЕМ

Мектеп жетекшісі

Саргмамбетова Н.Т

« 22 » февраль 2022 ж

**Нарын районундагы «Керимбай уулу Сарыбай атындагы
орто мектеби» мекемесинин
2022-2027-оқуу жылдарына карата
Өнүгүү программасы**

Нарын району «Керимбай уулу Сарыбай атындагы орто мектеби»

Аннотация

- Мектептин толук аталышы: “Керимбай уулу Сарыбай атындагы орто мектеби” мекемеси
- Мекеменин жетекчиси: Сартманбетова Назира Төлөгөновна
- Кайсы жылдан бери жетектейт: 10.09.2018-жыл
- Мектептин дарегі: Нарын облусу, Нарын району, Эмгек-Талаа айылы, тел.0706960600
- Мектептин ишке кирген жылы: 2022-жыл
- Мектептин сыйымдуулугу: 225 окуучу
- Билим берүү мекемесинин Уставы катталды: Нарын областынын юстиция башкармалыгы тарабынан алгач: 27.12.1995 акыркы: 03.02.2022.
- Күбөлүктүн номери:(серия ГПО №0042840), каттоо номери: 78147-3304—У-е
- Код ОКПО: 20636645, Идентификациялык салык номери: 01811200510198
- Сертификат: №сс180003161 (КРББ жана И министрлиги буйрук №790/1 (19.06.2023)
- Окутуу тили: кыргыз
- Окутуу жумалыгы: 5 күндүк
- Окутуу смендүүлүгү: 2 сменде
- 2021-2022-окуу жылына 21 класс комплектиленди, окуучунун саны-373
- Даярдоо классы 2 класс комплект, 39 окуучу
- 2021-2022-окуу жылына карата жалпы пед. адистердин саны-33
- Билими боюнча: жогорку билимүү-31, атайын орто билимдүү-2.
- Жынысы боюнча: 28 аял, 5 эркек
- Алган сыйлыктары боюнча: “Билим берүүнүн мыктысы” төш белгиси -6
- Пенсия курагындагылардын саны-8
- Жаш адистер-0
- Ашкана- бар, ысык тамак берилет
- Медайым-жок. Атайын кабинет бөлүнгөн.
- Мектептин жылытуу системасы: көмүр менен.
- Коопсуз мектеп программасы боюнча: 10 даана видео көзөмөл коюлган (мектептин ичинде 7, мектептин сыртында-3)
- Мектептин материалдык-техникалык базасы боюнча: компьютердик класста-17 компьютер бар, 2-проектор, 5-принтер, 2 телевизор
- Мектептин китеп фонду боюнча: жалпы-9002, анын ичинен окуу китептери-8433, көркөм адабият жана колдонмолор-569. Окуу куралдары менен камсыздоо -87%.
- 2020-2021-окуу жылында жетишкен ийгиликтер боюнча:
- -Олимпиада (райондук)-2 окуучу байгелүү орун алды. (1-орун -2-орун5), бир окуучу областтык туруна тарых предметинен катышты.
- 2020-2021-окуу жылында мугалимдер арасында шаардык деңгээлдеги сынактардан жетишкен ийгиликтер:
  - “Жыл мугалими-2021” райондук, облустук турунда 1-орунду камсыз кылды.
- 2020-2021-окуу жылында курстан өттү: 6 мугалим
- 2020-2021-окуу жылында тартылган проекттер: жергиликтүү айыл Өкмөт тарабынан мектептин №2 корпусунун терезелери пластикке алмаштырылды. Алма бактын тосмосу ВПП ООН проектисинин негизинде жаңыртылды, демөөрчүлөр тарабынан окуу китептери, онлайн окутууда 8 даана телефон алынып берилди. 665810 сомдук каражат мектептин материалдык – техникалык базасын чыңдоого жумшалды.

Мектептин өнүктүрүү программасы

Мектептин өнүктүрүү программасы билим берүү системасына заманбап талаптарды аныктоочу, ченемдик - укуктук жана уюштуруучулук негиз болуп саналат.

Программанын максаты- мектепте билим берүүнү өнүктүрүүнүн жанын стратегиясын, мектептин билим берүү чөйрөсүндөгү ролун жана ордун аныктоо, мектептеги билим берүү системасын жалпы билим берүү системасынын деңгээлинде

коомдук жана инсандык муктаждыктарды адекваттуу абалга келтирүү.

Мектептин өнүктүрүү программасы төмөнкүлөрдүн негизинде түзүлдү:

- Билим берүүнү өнүктүрүүнүн мамлекеттик артыкчылыктары боюнча фундаменталдык документтерди изилдөө.
  - Микросоциумдардын абалына жана суроо талаптарына мониторинг жүргүзүү. Программаны жазууга чейинки мезгилдеги педогогикалык жамааттын ишперинин натыйжалары жана программаны ишке ашыруунун жүрүшүндө педогогикалык жамаатта болгон өзгөрүүлөр. Керимбай уулу Сарыбай атындагы орто мектебиндеги өнүктүрүү программасын иштеп чыгуу үчүн ченемдик – укуктук негиздер болуп төмөнкүлөр саналат:
  - Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө” мыйзамы
  - Кыргыз Республикасынын “Мугалимдердин статусу жөнүндө” мыйзамы
- Өнүктүрүү программасын ишке ашыруу максатында төмөнкү милдеттерди чечүү каралган:
1. Билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүн кеңейтүү.
  2. Билим берүүнүн мазмунун жаңылоо жана жаңы билим берүү стандарттарын киргизүү аркылуу билим берүүнүн сапатын жогорулатуу.
  3. Билим берүү системасы аркылуу билим берүүнүн натыйжалуулугун жогорулатуу.
  4. Билим берүүнү маданиятка интеграциялоо жана инсанды социалдаштыруу.
  5. Билим берүүнү маалыматташтыруу.
- Бул программа мектептин ишиндеги артыкчылыктуу багыттарын аныктаган кичи программаларга бөлүнгөн:

Максаттуу кичи программа “Мен жана Кыргызстан”, инсандын жарандык гумандуу сапаттарын өнүктүрүү жана мектеп бүтүрүүчүсүнүн социалдык – багыттагы инсандыгын калыптандыруунун үстүндө иштөө.

Максаттуу кичи программа “Жөндөмдүү балдар менен иштөө механизмдерин иштеп чыгуу”, мектептеги жөндөмдүү окуучуларды өнүктүрүүгө көмөктөшүүчү оптималдуу шарттарды түзүүгө багытталат.

Максаттуу кичи программа “Мектепте ден-соолукту сактоонун башатын уюштуруу”, анын негизги максаты физикалык жактан дени сак инсандарды калыптандыруу.

Максаттуу кичи программа “Ооруну алдын алуу”, бул программа “Тобокелдик тобундагы” жаш балдардын санын кыскартууга багытталат.

Мектепти өнүктүрүүнүн 2022–2027–жылдарга карата программа иштелип чыгып, учурда ишке ашыруу стадиясында (негизги этап) турат. Программаны ишке ашырууда мектептин ишмердүүлүгү көзөмөлдөнүп, талдоого алынат. Ошондуктан иш чаралардын планы такталып турат.

Мектептин жогорку сапаттык деңгээлге өтүү идеяларын ишке ашырууда педогогикалык жамааттын кесиптик компетентүүлүгүн жогорулатуу маселелерин чечүүдө маанилүү роль ойнойт, ошого байланыштуу “Мектептин окуу процессинде өзүн – өзү өнүктүрүүчү инсан” деген психологиялык – педогогикалык маселелердин үстүндө иштеп чыгуу боюнча иш алып барууда.

Мектепте 5 предметтик усулдук бирикме бар:

- «Жеткинчек» УБ
- «Стимул» УБ
- «Кенч» УБ
- «Интеллект» УБ
- «Нуска» усулдук бирикмеси.

Мектепти өнүктүрүү программасынын негизи, билим берүү системасынын заманбап талаптарына ылайык окутуу жана тарбиялоо, ченемдик – уюштуруучулук процессин өркүндөтүү стратегиясын аныктоо болуп саналат.

Программанын максаты – мектепте билим берүүнү өнүктүрүүнүн жалпы стратегиясын аныктоо, мектептеги билим берүү чөйрөсүндөгү ролун жана ордун аныктоо, мектептеги билим берүү системасын коомдук жана инсандык муктаждыктыктарын адекваттуу абалга келтирүү.

Программада:

- Мектепте билим берүүнү өнүктүрүүнүн артыкчылык багыттары аныкталган.
- Билим берүү реформасынын мазмуну жана уюптуруу милдеттери.
- Программаны ишке ашыруунун мөөнөттөрү, структурасы жана башкаруу ыкмалары, контролдун формалары жана баалоонун натыйжалуулугу аныкталат.

Көрсөткүч максаттар:

- Социалдык багыттагы, жарандык позициясы, адеп – ахлахтык, жүрүм – турум көндүмдөрү бар инсанды калыптандыруу;
- Мектеп окуучуларынын ден- соолугун коргоо системасын өнүктүрүү;
- Мектепте билим берүү системасынын кадрдык курамын чыңдоо, билим берүүнүн мазмунун жана ыкмаларын иштеп чыгуу;
- Илимий жактан иштелип чыккан окуу – пландарын, окуу – методикалык каражаттарды, окутуунун жана тарбиялоонун ыкмаларын практикага киргизүү;
- Окуучулардын үзгүлтүксүз өзүн – өзү өнүктүрүүгө жана өз алдынча билим алууга болгон муктаждыгын калыптандыруу;
- Мектепте мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу системасын өркүндөтүү;

Программаны ишке ашыруунун мөөнөттөрү жана этаптары

1-ЭТАП 2022–2027 ж.ж.

Конструктивлоочу диагностика – мектепти өнүктүрүүнүн келечектүү багыттарын аныктоо жана заманбап мектепти модернизациялоо шартында жаңы сапаттык абалын моделдөө.

Сунуштар:

1. Мектептин кичи чөйрөсүндө окуучулардын жана алардын ата – энесинин керектөөлөрүн изилдөө.
2. Окуучулардын, ата-энелердин, мугалимдердин талаптарын эске алуу менен уюштуруу иштериндеги карама-каршылыктарды аныктоо максатында мектептеги окуу-тарбия процессинеталдоо жүргүзүү.
3. Базалык окуу пландарынын негизинде өнүктүрүү программасын эске алуу менен тейлөө планын ондоо жана экспертизадан өткөрүү, узак мөөнөттүү окуу планын программалык – методикалык комсыздоону түзүү, негизги программаларды тандоо.
4. Окуучулардын билим деңгээлин баалоо үчүн колдонулуучу диагностикалык материалдарды иштеп чыгуу.
5. Ар кандай деңгээлдеги квалификацияны жогорулатуу курстарына катышуу, мектепте усулдук семинарларды өткөрүү аркылуу мектеп мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу.

Күтүлүүчү жыйынтык:

1. Кайрадан каралып иштелип чыккан окуу – планы.
  2. Иштелип чыккан мектепти өнүктүрүү программасы.
  3. Диагностикалык материалдар.
- 2 – этап 2022-2027 -ж.ж.
Негизги этап – билим берүү мекемесинин жаңы сапаттык абалга өтүшү.

Сунуштар:

1. Окуу планын модернизациялоо жана окуу планын ондоо.
2. Диагностикалык системаны түзүү.
3. Окуучуну жеке инсандык багытта өнүктүрүүчү педагогикалык технологияларды өдөштүрүүгө багытталган мугалимдердин ишмердүүлүгүн уюштуруу.

Күтүлүүчү жыйынтык:

Коомдук, сапаттуу билим берүү

Мектепке чейинки билим берүү системасын өнүктүрүү; Окутууну жекелештирүү;

Заманбап билим берүү технологияларын киргизүү; Мектептин материалдык – техникалык базасын жакшыртуу;

1. Балдардын ден- соолугун чыңдоо жана сактоо маселеси, билим берүү процессине ден- соолукту сактоочу технологияларды киргизүү жолу менен чечүү.
2. Иштеп жаткан мугалимдерге үзгүлтүксүз эффективдүү билим берүү системасы түзүлдү.
3. Кыргыз Республикасынын билим берүү системасындагы модернизациялоонун негизги багыттарына ылайык Ийгилик педагогикасынын принциптеринин негизинде заманбап денгээлде окутуунун жана тарбиялоонун жалпы педагогикалык милдеттерин чечүүгө жөндөмдүү мугалимдер жамааты түзүлдү.
5. Улуттук жана үй – бүлөлүк тарбиянын салттарына ылайык, окуучулардын өз жөндөмдүүлүгүн өзү аныктоо жана өз алдынча ишке ашыруу процессине үй – бүлөнү активдүү тартуу системасы түзүлдү.
6. 3-этап 2022–2027- ж.ж.
7. Жалпылоо – жетишкен натыйжаларды жалпы талдоо жана мектепти андан ары өнүктүрүүнүн жолдорун аныктоо, оң таасирде түзүлгөн билим берүү тажрыйбаларын бекитүү жана аларды мектептин локалдык, укуктук – ченемдик актыларында бекитүү.

Сунуштар:

1. Иновациялардын натыйжаларын көзөмөлдөө, тууралоо жана жыйынтыктоо.
2. Аткарылган иштердин натыйжаларын каттоо.
3. Мектептин көйгөйлүү абалын талдоо.

Күтүлүүчү жыйынтык:

1. Анализ.
2. Мектепти мындан ары да өнүктүрүү боюнча көрсөтмөлөр.

Программаны ишке ашыруунун экономикалык механизмде бюджеттик каржылоодон тышкары, спонсордук каражаттарды тартуу каралган.

Аналитикалык – прогноздук негизде өсүү программасы

- Программанын аналитикалык негиздемеси :
- Билим берүүнү өнүктүрүүнүн мамлекеттик артыкчылыктары боюнча фундаменталдык документтерди изилдөө;
- Кичи коомдун абалына жана суроо талаптарына мониторинг жүргүзүү;
- Программаны жазууга чейинки педагогикалык жаматтын ишинин натыйжалары.
- №19 жалпы орто билим берүү мектебинин өнүктүрүү программасын иштеп чыгуунун укуктук негизи болуп төмөнкүлөр саналат:
- Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө” мыйзамы
- Кыргыз Республикасынын “Мугалимдин статусу жөнүндө” мыйзамы
- Тышкы чөйрөнү талдоо**
- Тышкы шарттар – өлкөнүн социалдык турмушунун, саясий – экономикалык жактан өзгөрүп туруучу шарттары.
- Алардын эң негизгилери төмөнкүлөр:**
- Экономикалык рыноктук мамилелерге өтүү, бул мектеп окуучуларын базар – экономикасынын шартында жашоого даярдоону зарыл кылат.
- Өлкөнүн социалдык турмушун жарандык коомдун нормаларына жана баалуулуктарына багыттоо, бул өздөрүнүн укуктарын жана эркиндиктерин коргоону ишке ашыруу үчүн социалдык – институттарды жана мыйзамдарды натыйжалуу колдонуп, пайдаланууну талап кылат.

- Кыргыз Республикасынын дүйнөлүк коомчулукка интеграциясы, окуучуларга башка элдердин маданиятын түшүнүүнү, патриоттук тарбия берүүнүн зарылдыгын, толеранттуу аң – сезимдин мамилелерин калыптандырууну зарыл кылат;
- Мектепте маалыматтык билим берүү чөйрөсүн түзүү, ошондой эле аны мектеп окуучулары трабынан жаңы маалыматтык технологияларды өздөштүрүү зарылдыгын дүйнөлүк маалыматташтыруу деңгээлинде пайдалануу.
- Билим берүү системасындагы өзгөрүүлөргө байланыштуу төмөнкү тышкы шарттарды эске алуу керек:
- Билим берүүнүн мазмунун жаңылоо;
- Билим берүү мекемелеринин өз алдынчалыгын өнүктүрүү;
- Бүтүрүүчүлөрдү аттестациялоонун жаңы формаларын киргизүү;
- Маалыматтык технологияларды колдонууну кеңейтүү.

Калктын билимге болгон кызыгуусу акыркы жылдардагы социологиялык изилдөөлөр менен абдан так аныкталган. Балдардын жогорку билим алууга болгон күчтүү тенденциялары жана жогорку сапаттагы билим алууга болгон артыкчылыгы өсүүдө.

Өзгөчө категориянын курамын социалдык абалдагы, ата – энеси иштебеген “аз камсыз үй–бүлөлөр” же “тобокелдик тобуна” кирген үй–бүлөлөр түзөт.

Жашы жете электердин кароосуздугун азайтуу жана жоюу, ошондой эле мектеп жашындагы (6 жаштан 15 жашка чейинки) балдарды эсепке алууну белгилөө максатында мониторинг иштелип чыккан. Ар кандай категориядагы балдардын маалымат базалары түзүлгөн, алар жылына 2 жолу (жазында жана күзүндө) текшерилип, такталып турат. Бардык окуучулардын билим алуу укугуна кепилдик берилет.

Акыркы үч жылда аз камсыз болгон үй – бүлөлөрдүн көбөйүү тенденциясы байкалууда. Ар бир категория менен иштөөдө, профилактикалык системанын бардык органдары жана мекемелери активдүү катышып, окуучуларга багытталган билим берүүнүн жана тарбиялоонун түрдүү технологиялары колдонулат.

Учурда ата – энелердин олуттуу бөлүгү, коомчулук мектепке карата пассивдүү позицияны ээлеп, өзүнүн билим берүү кызматындагы керектүү ролун сезишпейт, бул окуучулардын окууга болгон сырткы мотивациясын төмөндөтүүдө.

Бул ата-энелердин көп иш менен камсыз болуусу менен түшүндүрүлөт. “Идеалдуу мектепке” талаптарды коюу менен, тилди, компьютерди билүүгө болгон салттуу суроо талаптардан тышкары, мектеп окуучуларынын кесиптик багыт берүүсүнө жана социалдык адаптациясына кызыгуу байкалууда. Ата-энелер балдардын ашыкча жүктөмүн белгилеп, орто мектепти профилдештирүү боюнча адистештирүүнү суранышат. Бирок жүктөмгө болгон мамилелер эки тараптуу: биринчиси мектеп окуучуларынын ден –соолугу начарлап баратса, экинчиси балдардын тынымсыз иш менен камсыз болушу баланы көчөдөгү терс көрүнүштөрдөн сактап калууга мүмкүнчүлүк түзөт. Райондун маданият очогу катары мектептин ишмердүүлүгүнө басым жасалганы да экинчи өзгөчөлүк катары эсептөөгө болот.

Салттуу жамааттык чыгармачылык иштерде калыптанган баалуулуктар системасы да иштелип чыккан. (интеллектуалдык марафондор, предметтик жумалыктар, ыр, сүрөт, көркөм ыр окуу сынактары, “Мен жана Кыргызстан” акциясы). Бул иш – чараларга даярдык көрүү жана катышуу чыгармачылыктын, изденүүнүн, кызматташуунун атмосферасын өнүктүрөт.

Мектептеги ата-энелердин 30%ы жогорку билимдүү жана активдүү. Мектептин турмушуна ата – энелерди активдүү катыштыруу зарыл.

Ички чөйрөнү талдоо

Мектеп окуучуларынын окуу натыйжысынын акыркы жыйынтыктарын талдоодо жалпы туруктуулукту көрсөтүүдө. Окууну калтыргандар жок. Бүтүрүүчүлөрдүн көпчүлүгү экзамендерде жыл бою коюлган бааларды ырасташат, предметтер боюнча терең бекем билимди практикалык жактан билгичтиктерин жана жөндөмдүүлүгүн көрсөтүшөт.

Методикалык кызматтын иши, мектептин маселесин чечүүгө багытталган, ар бир УБ мугалимдери жалпы мектептин методикалык темасы менен тыгыз байланышкан, өздөрүнүн методикалык темасы менен да иштешет.

- Мектептин окуу – тарбия ишинин системасы төмөнкү милдеттерди ишке ашырууга багытталган:
- Инсандын интеллектуалдык, коммуникативдик, маалыматтык маданиятын калыптандыруу;
- Ар бир баланын моралдык жана эстетикалык сезимдерин өнүктүрүү;
- Өз элинин алдыңкы руханий баалуулуктары менен тааныштыруу, жарандарды жоопкерчиликтүүлүккө, улуттук өзгөчөлүккө тарбиялоо;
- Сергек жашоого болгон муктаждыкты өнүктүрүү;
- Жалпы мектеп жамаатындагы мамилелерди шайкеш келтирүү;
- Үй-бүлөлүк жашоого моралдык жактан даярдоо;
- Экономикалык ой жүгүртүүлөрүн калыптандыруу;
- Үй-бүлөлөрдүн билим берүү процессине катышуусуна шарттарды түзүү;

Мектептин негизги маселелери жана аларды чечүү жолдору

- Билим берүүнү модернизациялоонун шартында мектепке төмөнкүдөй милдеттер жүктөлдү:
- Билимдин жеткиликтүүлүгүн кеңейтүү.
- Билим берүүнүн мазмунун жаңылоо жана жаңы билим берүү стандарттарынын киргизүү аркылуу билим берүүнүн сапатын жогорулатуу.
- Билим берүү системасы аркылуу билим берүүнүн натыйжалуулугун жогорулатуу.
- Билим берүүнү маданиятка интеграциялоо, инсанды социалдаштыруу.
- Билим берүүнү маалыматташтыруу.
- Жогорудагы милдеттерди талдоо, ошондой эле ата-энелердин, окуучулардын жана мугалимдердин сурамжылоосу биздин мектептин окуу процессинин актуалдуу жана суроо-талапка ээ катышуучулары экенин көрсөтүп турат.
- Окуучулардын ата-энелери мектептин төмөнкүлөрдү камсыз кылуусун каалайт:
- Баланын сапаттуу негизги жалпы жана орто (толук) билим алуу мүмкүнчүлүгү;
- Мектеп окуучуларын жогорку орто жана башталгыч кесиптик уюмдарына кабыл алууга сапаттуу даярдоо;
- Мектептин үчүнчү этабынын окуучуларын баштапкы кесиптик даярдоо;
- Балдардын бош убактысын кызыктуу өткөрүү, ошондой эле шарттарды түзүү;
- Мектеп окуучуларынын кызыкчылыктарын канааттандыруу жана ар кандай жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүү;
- Маалыматтык сабаттуулукту калыптандыруу жана заманбап маалыматтык технологияларды өздөштүрүү;
- Балдардын ден-соолугун чыңдоо жана сактоо.
- Окуучулар мектептен төмөнкүлөрдү каалашат:
- Окуунун кызыктуу болушун;
- Ийгиликтүү окуу ишмердүүлүгүн, баарлашууну, өзүн-өзү өстүрүү үчүн ыңгайлуу психологиялык, педагогикалык жана материалдык шарттарды түзүүнү;
- Мугалимдер төмөнкүлөрдү күтөт:
- Кесиптик ишмердикти жүзөгө ашыруу үчүн мектепте ыңгайлуу шарттарды түзүү;
- Окуу процессин материалдык-техникалык жактан камсыздоону жакшыртууну;
- Профессионалдык иш аракетте чыгармачылык менен өзүн-өзү өстүрүү үчүн ыңгайлуу шарттарды түзүү.
- Мониторингдин жыйынтыгында төмөнкүдөй негизги көйгөйлөр аныкталды:

ӨНҮГҮҮ СИСТЕМАСЫ КАТАРЫ МЕКТЕПТИН КЕЛЕЧЕКТЕГИ КААЛАГАН АБАЛЫ ЖӨНҮНДӨ КОНЦЕПЦИЯСЫ

Мектептин программасынын жана миссиясынын негизги идеясы: билим берүү процессинин глобалдык катышуучулары өзүн-өзү өнүктүрүү траекториясын тандап ала турган шарттарды түзүү, өзүн-өзү өнүктүрүү.

Миссиянын глобалдык максаты – жаратылыш жана адам жөнүндөгү илимий идеялар менен байланышкан, жемиштүү чыгармачылык ишмердүүлүк, адеп-ахлактык жактан жетилген жана коомдук тивдүү инсанды тарбиялоо жана өнүктүрүү.

Негизги милдеттери болуп төмөнкүлөр саналат:

- жамааттык тарбиялоонун төмөнкү баскычын өздөштүрүүнүн негизинде окуучулардын инсандык жалпы маданиятын калыптандыруу,
- коомдогу жашоого, программаларга, аң-сезимдүү тандоого негиз түзүү жана профессионалдык билимди андан ары өнүктүрүү,
- билим берүү программалары,
- жарандык билим берүү,
- окуучулардын чыгармачылык, интеллектуалдык өнүгүүсү үчүн шарттарды түзүү,
- заманбап билим берүүгө көнүүгө жөндөмдүү инсанды калыптандыруу.

МЕКТЕПТИ ӨНҮКТҮРҮҮ ТӨМӨНКҮ ПРИНЦИПТЕР МЕНЕН АНЫКТАЛАТ:

Окутууну индивидуалдаштыруу принциби ар бир окуучунун өнүгүү деңгээлин жана өндөмдүүлүгүн комплекстүү эсепке алууну, ошонун негизинде окуучулардын өнүгүүсүн стимулдаштыруу жана оңдоо боюнча программалардын жеке пландарын түзүүнү камтыйт. Окутууну индивидуалдаштыруу өзүнүн милдети катары билим берүү мотивациясын жогорулатуу жана тааныл-илүүнү өнүктүрүү болуп саналат жана LOO системасы аркылуу окуучулардын кызыкчылыктарына өнүл буруу.

Дифференциалоо принциби окуучунун жөндөмдүүлүктөрүн максималдуу түрдө эсепке алынган структураны түзүүдө чагылдырылат. Мүмкүнчүлүктөрдү дифференциациялоо үйрөнүү адамдарды калыптандырууну камтыйт. Окуучулардын индивидуалдык өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен класстар, топтордун агымдарын, билим берүүнү гумандаштыруу принциби окуучулардын рухий өнүгүүсүнүн көп кырдуу, комплекстүү жана динамикалык картинасын калыптандырууну карайт.

Билим берүүнү гумандаштыруу аркылуу адамдын руханий дүйнөсүн калыптандыруу ишке ашырылат. Инсандын чыгармачылык потенциалын ишке ашыруунун өзүн-өзү өркүндөтүүгө болгон эрки муктаждыгын өнүктүрүү үчүн шарттар түзүлөт. Билим берүүнү гумандаштыруу принциби негизги принцип болуп саналат. Педагогиканын бардык компоненттерин кайра карап чыгууну караган иш-чаралар адам түзүүчү функциялардын жарыгындагы процесс. Тарбиянын негизги мааниси – окуу процесси окуучунун өнүгүүсүнө айланат.

Өнүктүрүү окуу принциби. Өнүктүрүү билим берүү негизинен репродуктивдүү максалардан баш тартууну камтыйт жана окуучулардын чыгармачыл ой жүгүртүү жана өзүн-өзү тарбиялоо ыкмаларын колдонууну камтыйт. Акыл-эс жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүү ажыркы педагогикалык технологияларды, маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонууну камтыйт, анын жардамы менен рационалдуу акыл эмгегинин көндүмдөрү калыптанат.

Билим берүүнүн бүтүндүк принциби өнүгүү процесстеринин биримдигине негизделет. Окуучуларды окутуу жана тарбиялоо, билим берүүнүн мазмунундагы билим тармактарынын комплексин ишке ашыруу- педагогикалык технологиялардын билим берүүнүн мазмунуна жана милдеттерине шайкештигин эске алуу менен тең салмактуу билим берүү мейкиндигин түзүүдө көрүнөт.

Үзгүлтүксүздүк принциби бирдиктүү универсалдуу билим берүү системасын уюштуруунун фундаменталдык негизи болуп саналат.

БҮТҮРҮҮЧҮ МОДЕЛИ

Башталгыч жалпы билим берүүнүн окуучулары үчүн башталгыч жалпы билим берүү окуу планынын предметтери боюнча жалпы билим берүү программаларын өздөштүрүү, негизги жалпы билим берүүнүн деңгээлинде билим берүүнү улантуу үчүн жетиштүү деңгээл (б.а. жалпы билим берүү көндүмдөрүн жана көндүмдөрүн өздөштүрүү); тарбиялык аракеттерди эң жөнөкөй өзүн-өзү башкарууну, маданиятты өздөштүрүү, жүрүм-турум жана мамиле, ден-соолукту жана экологияны актоонун эң жөнөкөй жолдорун өздөштүрүү маданияты,

- Негизги жалпы билим алган окуучулар боюнча мамлекеттик программалардын талаптарынын деңгээлинде окуу материалын өздөштүрүү;
- мектеп программасынын бардык предметтери,
- коомдо жашоонун зарыл билимдерин жана көндүмдөрүн алуу, өз алдынча байланыш каражаттары,
- компьютердик сабаттуулуктун негиздерин өздөштүрүү, жалпы билим берүү көндүмдөрүнүн системасын колдонот (салыштыруу, жалпылоо, талдоо, синтез, классификация, негизги нерсени бөлүп көрсөтүү);
- жарандык укуктарын билүү жана аларды ишке ашыруу жана башкалар кадыр-барк, өзүнүн жана башка адамдардын эмгеги.

Орто (толук) жалпы билим алган бүтүрүүчү - адам, ким:

- мектеп программасынын предметтериндеги бардык билим берүү программаларын өздөштүргөн, компьютердик сабаттуулуктун негиздерин өздөштүргөн, программалоо, компьютердик техниканы тейлөө боюнча баштапкы көндүмдөр, өзүнүн жарандык укуктарын жана аларды ишке ашырууну билет, өзүнүн жана башка адамдардын кадыр-баркын, өзүнүн жана башка адамдардын эмгегин урматтайт, кесиптик билим берүү мекемелеринде колдонулуучу окутуунун формаларына жана ыкмаларына даяр;
- өз иш-аракеттерин маңыздуу жана жоопкерчиликтүү тандоону билет, аларды көзөмөлдөйт жана талдайт, коомдук жоопкерчиликти сезет;
- жашоону өз алдынча аныктоого жана өз алдынча ишке ашырууга жөндөмдүү, мүмкүн ар кандай өзгөрүүлөргө тез көнүү;
- сергек жашоо образын кармайт.

МАКСАТТУУ БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОГРАММАСЫ “Келечек”

- Билим берүү чөйрөсүнүн сапатынын жана санынын актуалдуулугу.

Максаты: тобокелдик тобундагы жаш балдардын санын азайтуу

Милдеттери:

- Психологиялык-педагогикалык жактан жакшыртуу
- Эрте алдын алуу боюнча программанын катышуучулары жалпылоо педагогикалык тажрыйба системасы боюнча иштөө компетенттүүлүк эрте алдын алуу, тематикалык колдонмолорду жана кыскача жыйнактарды жеткирүү мектептин класстык сааттары жана шаардыкы боюнча.
- Окуучулар арасында “тобокелдик тобунун” катышуучулары үчүн маалымат пункттарын түзүү. Психологиялык тесттин негизинде 1-5 класстар арасында.
- Бул үчүн психологиялык-педагогикалык мониторинг жүргүзүү, программаны ишке ашырууну бир этабынан кийин окуучулардын тобу менен иштөө
- Мектептин алдын-алуу кеңешинин иш-чаралары аркылуу аз камсыз болгон үй-бүлөлөргө коомдук көзөмөлдү күчөтүү.

Долбоорду ишке ашыруу үчүн ички ресурстар:

- Маалыматтарды чечүү боюнча мектеп мугалимдеринин кадрларынын болушу. Психологиялык кызматтын болушу.

- Тарбия иштерн боюнча материалдар, методикалык адабияттар (видео дисктер социалдык өнөктөштөр тарабынан берилет). Кабинеттерде мультимедиялык жана башка санариптик жабдууларды колдонуу. Тематикалык класстык сааттар.
- Уюштуруучулук: билим берүүнүн иштешине системалуу мамиле кылуу мектеп иш-чаралары

Тышкы ресурстар:

- Шаардын билим берүү мекемелери менен өз ара аракеттенүү жана тажрыйба алмашуу максатында балдардын чыгармачылык борборлору менен кызматташуу, медициналык-психологиялык кызматтар.
- Ишке ашыруунун негизги багыттары :
- Чыгармачыл топту түзүү жана алгачкы көйгөйлөрдү алдын алуу.
- Окуучулар менен профилактикалык иштерди жүргүзүүнүн ыкмаларын үйрөнүү жана көзөмөлдөө.
- факторлорду аныктоо, балдардын жүрүм-турумунун асоциалдык түрү боюнча аныктоо.
- Долбоордун жүрүшүндө окуучулардын психологиялык мониторингин жакшыртууга багытталган иш-чаралар системасын ишке ашыруу. Программанын катышуучуларынын психологиялык жана методологиялык компетентүүлүгү (тренинг, семинарлар, тегерек столдор, ата-энелер конференциялары жана жалпы билим берүү, психологиялык байкоо) боюнча ата-энелер үчүн психологиялык-педагогикалык консультация жана алдын алуу маселелери.

Тобокел тобундагы балдар менен иштөө боюнча конкреттүү сунуштарды иштеп чыгуу, жашкатегориясы:

- Психологиялык мониторингди өнүктүрүү, ырааттуулук план диагностикасы.
- Класс жетекчилер үчүн усулдук иштеп чыгуулардын банкын түзүү (тематикалык класстык сааттар жана профилактикалык сабактар).
- Алдын алуу боюнча ата-энелер үчүн эскертүүлөрдү түзүү. Окутууну уюштуруу боюнча предметтик мугалимдер үчүн эскертүүлөрдү түзүү, балдар менен иштөө.
- Эмгектин натыйжаларын талдоо, проблемаларды аныктоо, аларды жоюунун жолдорун издөө.
- Алынган натыйжалардын коюлган максаттар менен өз ара байланышы. Эксперимент түрүндө натыйжаларды каттоо жана өнүктүрүү
- Таланттуу балдар менен иштөө программасынын басымдуу жактары:
- Программа коркунуч тобундагы балдардын жана ушул контингент менен баарлашуу чөйрөсүндө турган балдардын (классташтары, достору, кошуналары жана башка)
- Программа натыйжага багытталган. Программа кадимки жалпы билим берүүчү мектептин шартында ишке ашат.
- Профилактикалык алдын алуу көйгөйлөрү. Программа окуу процессинин бардык катышуучулары менен биргеликте консолидациялоого багытталган.

Күтүлгөн натыйжа:

- Мектеп окуучуларынын өнүгүүсү ички жана тышкы чөйрөнүн терс социалдык факторлоруна карата аныкталат.
- Тобокел тобундагы балдардын психологиялык-педагогикалык коррекциялоо боюнча маалымат базасын түзүү.
- Билим берүү тармагында тобокелге кабылган балдар менен иш алып баруу (мектеп боюнча иш-чаралар жана акциялар, шаардык программалар, нйримдер, спорт секциялары).
- Оптималдуу методикалык деңгээл, алдын алуу боюнча билим берүү процесси.

ПРОГРАММАНЫ ИШКЕ АШЫРУУНУ БАШКАРУУ

Проблемалык чыгармачыл топтор кичи программалар боюнча түзүлөт. алардын аткарылышы үчүн жооптуу. Программаны ишке ашырууну координациялоону мектептин техникалык кеңеши ишке ашырат.

Программаны ишке ашыруу боюнча чаралар мектептин жылдык иш-чараларынын негизин

болуп саналат. Жалпысынан жеке долбоорлор боюнча Программаны ишке ашыруунун жүрүшү жөнүндө маалымат жыл сайын мектеп мугалимдер кеңешинин жана программалар кеңешинин кароосуна берилет, директордун орун басарлары тарабынан көзөмөлдөнөт. Программанын мүмкүнчүлүктөрүн баалоо, айрым долбоорлорду аяктоо боюнча чечимдерди кабыл алуу маселелерин каралбайт, долбоорлорду ишке ашырууну мектептин илимий-методикалык кеңеши чечет.

ПРОГРАММАНЫ ИШКЕ АШЫРУУНУН НАТЫЙЖАЛУУЛУГУ

Ички критерийлер

Натыйжалуулуктун критерийи, башкача айтканда, субъекттер боюнча изилдөө талимдарынын тиешелүү стандарттары (жеткишүүнүн же өсүүнүн көрсөткүчтөрү, методдор - экспертилик баалоо жана объективдүү маалыматтар комиссиясы).

- **Окуучулардын чыгармачылык жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү критерийи** (ой жүтүртүүнүн ийкемдүүлүгүнүн көрсөткүчтөрү, сынчылдык, окуучулардын анкетасынын жардамы менен)
- диагностиканы кабыл алуунун бүтүндүгү.
- **Мектеп окуучуларынын нравалык өнүгүүсүнүн критерийлери** (көрсөткүчтөр: башкаларга болгон мамилеси) адамдарга, өзүнө, окууга, иштөөгө, жаратылышка, байкоо жүргүзүү
- ыкмаларына, диагностикага окуучулардын анкетасына жардам берет
- **Коопсуздук жана ден-соолукту сактоочу чөйрө критерийи** (ден-соолукту чыңдоо
- ыкмаларынын көрсөткүчү - диспансердик текшерүүнүн жыйынтыгына мониторинг жүргүзүү)

Тышкы критерийлер

- **Илимий-методикалык өсүүнүн деңгээлинде критерийлердин эффективдүүлүгү**
МУГАЛИМДЕРДИН ПРОФЕССИОНАЛДЫК өсүүсү
- конкреттүү илимий-методологиялык иштеп чыгуулар.
- кесиптик сынактарга катышуу;
- ар кандай деңгээлдеги коомчулукка педагогикалык тажрыйбаны көрсөтүү
БИЛИМ БЕРҮҮНҮН МҮМКҮНДҮГҮ
- окуу-методикалык материалдар менен камсыз кылуу.
- билим берүүдө МКТны колдонуу
- Өнүктүрүүнүн бардык субъекттерин канааттандыруу критерийи (индикатор) предметтери, ыкмалар - сурамжылоолор, талаш-тартыш чөйрөсүн талдоо.
- Мотивация берүү критерийи (туруктуу мугалимдерге муктаждыктын көрсөткүчтөрү, методикалык куралдарды жаңылоо, жаңысын издөөгө умтулуу, билим берүүнүн мазмунун жаңылоо зарылчылыгы, ыкмалары – экспертик анализ, конвенциялык анализ, байкоо, суроо)